

اقتصاد از احمدی نژاد تا روحانی

با گذشت یک سال و نیم از آغاز فعالیت دولت یازدهم بررسی عملکرد اقتصادی دولت یازدهم ضروری است. اگر چه برای قضاوت جدی تر درباره کارنامه اقتصادی دولت یازدهم، فرصت یک سال و نیم چندان کافی نیست، اما در این گزارش سعی شده است، عملکرد دولت یازدهم با دولت گذشته مقایسه شود. مبنای مقایسه آمارهای رسمی اعلام شده از سوی مراکز رسمی آماری کشور از جمله بانک مرکزی و مرکز آمار است. بر این مبنا میانگین عملکرد دولت نهم و دهم (دولت محمود احمدی نژاد) و میانگین عملکرد دولت یازدهم (دولت حسن روحانی) و همچنین آخرین آمار به جامانده از هر کدام از ۲ دولت با یکدیگر مقایسه شده است. لازم به ذکر است که در زمینه آمارهای دولت یازدهم، آخرین آمار ارائه شده ملاک است. به عنوان مثال در زمینه آمارهای تورم، آخرین آمار اعلامی در زمان تهیه گزارش آمار دی ماه بود. در زمینه اشتغال آمار پاییز ۹۳ و در زمینه آمارهای پولی و بانکی نیز آمارهای ارائه شده مربوط به پایان آذر ماه امسال می باشد. در این مقایسه ۹ گروه از آمارها بررسی شده است. مشروح این گزارش پیش روی شماست:

مهدی حسن زاده

رشد ۹۴ با درآمد نفتی کمتر محقق می شود؟

اقتصاد کشور از منظر رشد اقتصادی بدترین شرایط را در سال پایانی دولت گذشته داشت و نرخ رشد منفی ۶/۸ درصد در سال ۹۱ را ثبت کرد. دولت یازدهم در ابتدای استراژی خود را کاهش نرخ تورم قرار داد و از اوایل امسال بسته ای برای خروج از رکود طراحی کرد. محصل اقدامات دولت خروج تدریجی اقتصاد کشور و رشد ۳/۷ درصدی در نیمه نخست سال بود. با این حال بررسی جزئیات این رشد نشان می دهد که برخی بخش ها بار شد چندان متوازی مواجه نیستند. به عنوان مثال در بخش صنعت اگر رشد ۶۰ درصدی بخش خودروسازان کنار بگذاریم، رشد بخش صنعت در ۶ ماهه نخست امسال نزدیک به صفر می باشد. ضمن این که صنایع کوچک و متوسط کمتر بارونق مواجه شده اند و هنوز نسیم خروج از رکود به این بخش ها نرسیده است. در بخش ساختمان نیز به مدد بودجه عمرانی دولت رشد قابل توجهی اتفاق افتاده است، در حالی که بخش ساختمان رکود عمیقی را تجربه می کند. با این حال تحرک در بخش نفت و گاز در خور توجه بوده است. در هر صورت سال آینده با کاهش درآمدهای نفتی، نرخ رشد اقتصادی بیش از هر چیز باید متأثر از رشد بهره وری باشد.

پولی و بانکی ^۲	آخرین آمار روحانی	آخرین آمار احمدی نژاد	میانگین روحانی	میانگین احمدی نژاد
رشد نقدینگی (درصد)	۲۴۱	۳۰	۲۶۶	۲۷
نسبت معوقات به تسهیلات بانکی	۱۳۶	۱۴۲	۱۳۴	۱۴۸

بودجه از انقباض نفتی تا انبساط مالیاتی

لایحه بودجه ۹۴ همزمان با نگارش این مطلب در حال بررسی است، با این حال کاهش سقف درآمدهای نفتی به ۵۴ هزار میلیارد تومان موجب کاهش وابستگی بودجه به نفت به رقم ۲۵ درصد شده است.

در این میان کاهش قیمت نفت را باید به منزله توفیقی اجباری برای کاهش وابستگی بودجه به نفت دانست، اما نکته قابل تأمل خطر کسری بودجه عمرانی است چرا که به تناسب کاهش منابع درآمدی دولت نمی توان انتظار کاهش هزینه های جاری را داشت چرا که بخش عمده هزینه های جاری حقوق کارکنان دولت است. در این میان ممکن است هزینه های عمرانی همچون موقعیت های مشابه قربانی شود. در این میان بیش از هر چیز رشد درآمدهای مالیاتی می تواند گره گشا باشد. اگر چه در چند سال اخیر با تلاش برای اجرای طرح جامع مالیاتی و برخی اصلاح قوانین درآمدهای مالیاتی رشد قابل قبولی داشته است، اما همچنان آمارهای عجیبی درباره فرار مالیاتی عنوان می شود.

توزیع درآمد ^۴	آخرین آمار روحانی	آخرین آمار احمدی نژاد	میانگین روحانی	میانگین احمدی نژاد
ضریب جینی	۰/۳۶۵۰	۰/۳۶۵۹	۰/۳۶۵۰	۰/۴۰۷۹
سهم ۱۰ درصد ثروتمند به ۱۰ درصد فقیر	۱۰/۶۸	۱۰/۷۹	۱۰/۶۸	۱۴/۹۷

سال سخت نظام بانکی برای بازپرداخت سپرده های گران

نظام بانکی با ورود دولت جدید تحولی امیدبخش را آغاز کرد. به ویژه در زمینه سیاست های پولی، موتور چاپ پول تورم را متوقف شد و با وجود تداوم رشد نقدینگی در حدود ۲۴ درصد، تورم کاهش یافت. با این حال چالش معوقات بانکی هنوز ادامه دارد و نسبت معوقات به کل تسهیلات تغییر چندانی نکرده است.

هر چند پیگیری جدی قوه قضائیه در این رابطه امیدبخش است. چالش جدی دیگر نظام بانکی اقدام بانک مرکزی برای قانونمند کردن موسسات مالی غیرقانونی است. اگر چه این اقدام ممکن است تبعات اجتماعی داشته باشد و باید برای آن تدبیری جدی اندیشیده شود، اما قطعاً می تواند به منظم کردن بازار پول کمک کند. چرا که طی سال جاری با وجود ۳ بار هم اندیشی بانک ها و تعیین نرخ سود، باز هم موسسات غیرمجاز با نرخ های سود بالا قاعده بازی را برهم زدند. با این حال چالش اساسی تر نحوه پاسخگویی بانک ها و موسسات به سپرده های با نرخ های سود بالا خواهد بود.

واقعیت این است که بانک ها و موسسات مالی در شرایطی سپرده های بالای ۲۰ درصد و حتی ۲۵ درصد جذب کرده اند که هیچ بازار و فعالیت اقتصادی از بخش واقعی و حتی سوداگری توان تامین چنین سودی را ندارد و باید سال آینده را سال سخت نظام بانکی برای پاسخ به نرخ های سود بالا دانست.

بودجه ^۳ (ارقام به میلیارد تومان)	آخرین آمار روحانی	آخرین آمار احمدی نژاد	میانگین روحانی	میانگین احمدی نژاد
درآمدهای نفتی	۷۱۹۱۳	۴۲۵۵۳	۶۸۰۴۲	۳۰۴۸۸
درآمدهای مالیاتی	۸۶۱۰۰	۳۹۵۱۶	۶۸۵۹۳	۲۵۷۱۵
هزینه های جاری	۱۶۶۰۱۹	۸۸۹۹۹	۱۳۲۶۲۱	۵۸۹۷۶
هزینه های عمرانی	۴۷۷۶۹	۱۵۲۲۸	۲۲۹۰۴	۱۷۴۱۷

توزیع درآمد در چاله تورم

شاید یکی از معدود بخش های عملکرد مثبت دولت احمدی نژاد مربوط به بهبود توزیع درآمد باشد. پس از اجرای هدفمندی یارانه ها، به واسطه توزیع یارانه نقدی و جهش دریافتی بخش های کم درآمد جامعه، توزیع درآمد در جامعه بهبود یافت. با این حال با افزایش تورم در سال های ۹۱ و ۹۲، اکنون دستورده بهبود توزیع درآمدها در حال از دست رفتن است.

اگر چه اقدامات دولت روحانی در طرح تحول نظام سلامت منجر به کاهش هزینه های درمانی اقشار کم درآمد شده است، اما فشار برخی اقدامات دولت نظیر افزایش قیمت نان و برخی اقلام مورد نیاز اقشار ضعیف را نباید از نظر دور داشت. در هر صورت دولت برای بهبود توزیع درآمد نیازمند اقدام جدی در زمینه سیاست های رفاهی است.